

Petra Braunová

Kamila Moučková
Nejsem žádná Ivce

Životní příběh legendární hlasatelky

Petra Braunová

Kamila Moučková **Nejsem žádná Ivce**

Životní příběh legendární hlasatelky

© Petra Braunová, 2010
© Kamila Moučková, 2010
© 65. pole, 2010

ISBN 978-80-903944-7-6

Káčo, Báro, Ondro,

*tuhle knihu věnuju vám jako malý úplatek za to, že jsem vám
moc nečetla pohádky.*

Miluju vás.

Máma

Kamila Moučková je prototyp ženy, za kterou byste nezašli, kdybyste potřebovali pomoci s vyšíváním nebo s cukrovou polevou na dort. Zato se jí budete pevně držet ve chvíli, kdy na město budou padat bomby.

Byla jsem v rozpacích, když si pro sepsání svých memoárů vybrala mě. Popsat čísi život na stránkách papíru je velká zodpovědnost. Jsem odmalička upovídaná a žádné tajemství neuchovám. Uklidnila mě ona sama. Ve svých dvaosmdesáti letech dosáhla onoho úžasného bodu, kdy už nic v životě není tabu a člověk se před nikým a ničím nemusí obhajovat.

Život Kamily je bohatý a zajímavý, prošpikovaný divokou láskou a něhou, neuvěřitelnými náhodami, setkáními, radostí, smutkem, beznadějí a nezlomnou vůlí žít. Jako by se stále vozila na horské dráze – dá se říct, že její život je dobrým námětem pro dobrý román. Doufám, že se mi ho podařilo i dobře literárně zpracovat.

Petra Braunová

Nemám ráda poučování. Svůj život jsem se rozhodla vyprávět ne proto, aby se z něho někdo poučil, ale aby se díky mým životním průšvihům lidi zamysleli, včas se zastavili, a hlavně – nepropadali absolutní beznaději. Jsem živým důkazem, že co člověka nezabije, to ho posílí.

Pojďte dál, nezouvejte se a dejte si se mnou kafe a cigáro... zvu vás na procházku proti proudu času.

Kamila Moučková

Předmluva

Když jsem otevřela knížku, kterou teď Vy držíte v ruce – tedy ještě nevytištěnou, jenom na obrazovce v počítači – chtěla jsem ji jen tak zběžně přehlédnout. Proč to číst, když bydlím za rohem od Kamily Moučkové, přes dvůr si můžeme mávat, občas se spolu sejdem a vypijeme sedmičku, a tak stejně znám skoro všechny události jejího života.

Pak jsem četla, četla, a k svému údivu jsem skončila až někdy k ránu. Nelituji toho.

Život Kamily Moučkové byl a je opravdu román a já potvrzuji, že to tak „opravdu bylo“. Současně je to příběh ženy dvacátého století ve střední Evropě, kde nebylo možné vyhnout se střetu s dějinami a osobní i milostné příběhy, včetně lásky k rodičům a prarodičům, probíhaly paralelně s tragédiemi podmíněnými historickými událostmi.

Hitler, koncentráky, tatínek v exilu v Londýně, maminka zavřena za protektorátu, další věznění v letech padesátých, kariéra hlasatelky i pád ze světa ozářených ramp doslova k lepení igelitových pytlíků a bídě. K tomu děti ze dvou manželství. Přesto se našel čas na zamilování se a prožívání velké lásky a bolesti nad její či jejich ztrátami, tedy toho, co dnešní mladí, s představou, že vše má být cool, těžko pochopí. A kdyby to pochopili, asi by záviděli té naší odcházející generaci.

Kolik prožitků, bolesti a lásky může prožít člověk, a vůbec k tomu nepotřebuje chatovat a hledat partnery na facebooku. Současně si našinec připomene a mladší se dozvědí, jak se vlastně žilo ženám v období socialismu, který jim přinesl prý emancipaci a kdy BB neznamenal zde v tzv. socialistické zemi značku Brigitty Bardotové, ale značilo, že dotyčná žena má Byt a Babičku. Tedy všechno zvládne a je to dobrá ženská na vdávání nebo alespoň partnerský vztah.

Partnerů bylo v životě Kamily pochopitelně více, ale vždy tam byla zastoupena láska, vztah, o jakém se píší romány. Kamila to

dovede vylíčit, autorka textu Petra Braunová, která ji „zpovídala“, to dovedla napsat. Celý text je jakési nastavované interview, ve kterém se prolíná současnost, jsou i přestávky na kávu, cigaretu, ba i četná zastavení s odbočkami do historie a zase zpět do současnosti. Přitom to všechno, co budete číst, není vymyšlené. To opravdu jedna z našich vrstevnic prožila a spisovatelka Braunová se jí dovedla i na intimní pocity zeptat. Mně se to líbilo, i když jsem ty příběhy znala.

Jiřina Šiklová

Něco málo na úvod...

Seznámení s Kamilou Moučkovou bylo rychlé jako spontánní porod. Dostala jsem na ni na jaře 2008 telefonní číslo od redaktorky České televize, která mě požádala o literární zpracování pořadu Barvy života. Kamila ho v letech 2000–2007 uváděla.

„Zavolejte jí co nejdřív, chceme, aby kniha vyšla ještě letos, v roce osmiček. Hodí se to nejen kvůli slavným osmičkám v historii českého národa, ale i proto, že paní Kamila slaví osmdesátiny.“

Přikývla jsem. Byla jsem potěšená i překvapená, do té doby jsem psala jen knížky pro děti a přispívala do různých časopisů. Jméno Kamila Moučková jsem samozřejmě znala, ale obrazně řečeno z dějepisu. V srpnu 1968 mi bylo 20 měsíců...

Kamile jsem zavolala a domluvila si schůzku. Ve chvíli, kdy jsem ji uviděla přicházet svižným krokem v červené peleríně, botách na podpatku, skvěle nalíčenou a chrastící náramky při každém kroku, ve mně hrklo. Asi jsem se přeslechla, téhle ženě bude tak šedesát, žádných osmdesát. Musím si dát pozor na jazyk.

„Tak kdy začneme psát?“ Kamila si zapálila cigaretu, přehodila nohu přes nohu a objednala víno.

„Chtějí, aby byl rukopis hotový do vašich narozenin,“ nadhodila jsem zvolna.

„Ani mi tu osmdesátku nepřipomínejte, fuj, zní to hrozně,“ pohodila hlavou Kamila a zasmála se svým nezaměnitelným chraplavým hlasem. Během několika minut jsem pocítila, že si s touhle šarmantní ženou budu rozumět. Jako by se v jejím případě zastavil čas. Někdy mně svými moderními názory vyrážela dech – jsem opravdu o čtyřicet let mladší než ona?

Náhody neexistují. S Kamilou jsme se měly potkat. Máme toho hodně společného. Kromě toho, že jsme obě drzé, hrdé a urputné, dokáže nás dojmout kdejaká pitomost. Nejsme žádné maminy, a přesto máme se dvěma muži tři děti – dvě

holky a kluka, které jsme vychovávaly samy. Naši partneři se odstěhovali k našim nejlepším kamarádkám. Jsme rozvedené a nepoučitelné. Milujeme společnost a současně se umíme před lidmi schovat. Naše mámy byly švadleny a odmalička nás nutily oblékat si hezké šatičky, které jsme nesnášely. Máme stejný vkus. Zbožňujeme cetky, korále a náramky, umíme se hodit do gala a jít za dámy, ale současně dokážeme v montérkách míchat maltu a klábosit u párků a piva. Ve vhodných situacích dokážeme používat sprostá slova. Máme podobný názor na umění, politiku a lidskou společnost vůbec. Když hoří, zachraňujeme nejdřív sousedy. Obě vypadáme mladší, než jsme. A obě jsme si vymalovaly byt naoranžovo.

Během dvou měsíců byla kniha Barvy života napsaná a já si dala za úkol žít tak, abych byla v osmdesáti vitální jako Kamila. Pokud se ovšem té osmdesátky dožiju.

Když Barvy života spatřily světlo světa, bylo mi líto, že spolupráce s Kamilou skončila. Proto jsem byla ráda, když se po čase Kamila ozvala znovu.

„Chci zapsat svoje životní průsery. Po revoluci jsem se o to pokusila, ale nebylo to přesně ono. Vyšla o mně útlá knížka Říkali jí lvice. Ale copak já jsem nějaká lvice? Chci lidem vyprávět, jak to bylo se mnou doopravdy. Jdeš do toho se mnou?“

Jakby ne, Kamilo. S radostí.

1. Kulička (1928–1934)

„Kamilo, domů!“ rozléhá se parkem. „Jendo!“

Sedím v koruně stromu a tisknu si špinavý prst na rty. Tvářím se hrozivě, i když se dusím smíchy. Jenda koulí očima. Hned by nás prozradil, moula, ale bojí se mě. Ví, že by to schytl. Baví mě zlobit. Kluci, kteří jsou schovaní s námi, se zubí. Ještě chvíli poslouchám volání.

„Už jdeme, mami!“ křiknu pak, seskočím ze stromu a pádím domů.

Na Jendu se ani neohlédnu. Je to bačkora, jenom o rok mladší než já, a pořád by se mě držel za ruku. Z balkonu činžovního domu, v kterém bydlíme, na nás mává Kulička. Na sobě zástěru, v ruce vařečku jako žezlo. Nechce nám vyprášit kalhoty, to vím, vařečku mívá v ruce často, protože její království je v kuchyni. Vyběhnu schody a přes nos mě praští vůně rajske, kterou tolik miluju.

„Kde jste byli tak dlouho?“ Kulička nás jednoho po druhém popadne a přitiskne na měkké velké břicho. „Měla jsem o vás strach.“

Jenda využije toho, že je schovaný pod jejím křídlem, a spustí, žalobníček jeden. Vyplážnu na něj jazyk, ale to už nás Kulička honí do koupelny umýt si ruce a ke stolu.

„Tatínku, oběd!“ Kulička nás všechny svolává a s potutelným úsměvem nakládá na talíře porce a pozoruje, jak nám chutná. Polykám knedlíky s omáčkou, kývám, že chci přidat, a slibuju, že už nebudu olizovat nůž.

„Kamuško,“ houpá mě odpoledne Kulička na kolenou a spiklecky ke mně nakloní hlavu, „nesmíš zlobit, víš to, vid.“

Kývám, že vím a že nebudu.

„Už jsi velká holka a velký holky nezlobí. Už půjdeš do školy.“

Trochu se mračím. Školy se nebojím, však mi o ní kluci už mocrát vyprávěli. Když vydržím poslouchat pana učitele a mlčet, rákoskou nedostanu. Ale bude omezená moje svoboda, skončí rá-

děni s kluky v parku. Je zajímavé, že už tehdy si vymáhám osobní svobodu a celý život mě to neopustí.

„A nesmíš se prát...“

Kulička mluví konejšivě, ale důrazně. Určitě naráží na to, jak jsem se poprala se sestřenicí Jarmilou u ohně. Jenže ta kačena chtěla z popela vyhrabat brambory moc brzy – nebyly ještě pečené.

„A taky musíš začít nosit šatičky a blůzky... aby si tě v Praze nepletli s klukem.“

„Já vím, mami,“ tisknu se ke Kuličce a vzdychám.

Mračím se, protože nejasně tuším, že v mém životě nastane velká změna, která se mi nebude líbit. A nebude to jen kvůli sukničkám s volánkem a bílým blůzkám s nabíranými rukávky. Budu totiž poprvé bydlet sama s maminkou a tatínkem.

Kulička, ačkoli jí odjakživa říkám „mami“, je totiž moje babička Marie Laštovičková. Tichý muž, který financuje celou domácnost, je můj děda Jan Laštovička a prcek Jenda je můj bratránek, kterého si ze stejného důvodu jako mě vzali na starost – jeho rodiče taky nefungují, jak by měli. Dodnes nechápu, jak k tomu došlo, nikdo mi to nevysvětlil. Nikdy mi to však nepřišlo divné. Od narození do šesti let vyrůstám v bezpečí dědy Jana a babičky Kuličky v uklizeném a prostorném bytě v Jihlavě, spokojená a šťastná, obklopená vynikající péčí a velkou hřejivou láskou. Po rodičích se mi nestýská, vidím je tak málo, že mi připadá, jako by k nám do rodiny ani nepatřili.

Babička Kulička! Jak ji miluju! Stejně vím, že to, co je ve mně dobré, je zásluhou babičky. Dala mi lásku, citlivost, vnímavost, toleranci a nevím, co ještě. Jí děkuji za všechno.

Obyčejná žena s prostým selským rozumem, bez bůhvíjakého vzdělání, baculka, hlučná a rozverná, s širokými boky a obrovským srdcem na dlani. Celý život věnovala domácnosti, kterou vedla pevnou rukou, a za všech okolností se o nás uměla postarat, ovšem s milujícím mužem za zády. Hladila a konejšila, vařila, prala a kromě košil svého muže žehlila všechny průsery svých dětí.

Jak jen mohla porodit tak tichou a nenápadnou zasmušilou dceru, jakou byla moje maminka Milada?

Maminka se narodila v Jihlavě 22. 6. 1903 jako čtvrtá z pěti docela normálních veselých dětí babičky Kuličky. Od svých sourozenců se však diametrálně lišila. Geny umí vytvořit neuvěřitelné kombinace. Dodnes nechápu, jak si ji mohl můj extrovertní táta intelektuál a bohém vzít, ale je to asi jen důkaz toho, že protiklady se přitahují. Manžel Kuličky, děda Jan Laštovička, byl totiž taky pravým opakem své ženy. Vypracoval se na ředitele jihlavské nemocenské pojišťovny. Byl vysoký, štíhlý, dbal na hladce vyholenou hlavu a tvář, na nose mu seděly brýle se zlatou obroučkou. Vždy chodil v tmavém obleku s bílou košilí, nosil klobouk a po městě se pohyboval jen s bambusovou hůlkou. Jednou jsem si všimla, že jde hůlka rozšroubovat – a překvapilo mě, co ukrývá uvnitř: skleněnou lahvičku s pálenkou! Nevzpomínám si však, že bych někdy viděla dědu pít anebo opilého. Jeho velkou neřestí bylo kouření – zapaloval si jednu od druhé.

Babička Kulička nikdy se svým elegantním mužem, kterého uctivě zdravilo celé město, nechodila na procházky, ale vzpomínám si, že často navštěvovali kino – kam mě brávali s sebou. Shlédla jsem tak vtisknutá mezi dědečka a babičku téměř všechny prvorepublikové filmy. Samozřejmě jsem si nejvíc oblíbila ty dětské – s tehdy velmi populární Shirley Temple. Milovala jsem ji! Zajímavé je, že se narodila stejně jako já 8. dubna 1928.

„Hodně zdraví a štěstí k narozeninám!“ táta mi obřadně podává ruku a já zírám na velký kulatý dort s bílými sněhovými pusinkami a šesti svíčkami.

Je 8. dubna 1934 a já zmateně poslouchám přednášku rodičů o tom, jak mi bude v Praze blaze. Jsem nesvá. Z křesla se na mě kromě táty culí i moje maminka. Moc se mi líbí, je na rozdíl od babičky Kuličky drobná, světloušá a plachá. Nikdy mě však nezaletchá a nikdy mě nebude honit kolem stolu s vařečkou jako Kulička. Jsem na ni pyšná. Málokdo z kluků z parku má tak hezkou, čistou a upravenou maminku, jako je ta moje! Maminka Milada nosí krásné šaty, které si sama šije, protože se vyučila švadlenou. To mi ale prozradila Kulička, protože maminka mluví málo a tak tiše, že musím kolikrát napínat uši, aby mi nic neuniklo. Dívám se

na maminku jako na obrázek. Nikdy nevím, co si s ní mám povídat. Zdá se ale, že jí to vůbec nevadí. Usmívá se na mě a pokaždé mi přinese taky krásné šatičky, které mi ušila. Stydím se je odmítnout, a tak se jen při oblékání kroutím, a když se nikdo nedívá, vyplazuju na sebe do zrcadla jazyk. Ach, jak ráda bych ze sebe šaty se sukničkou s volánky strhla a oblékla si oblíbené trenýrky! Ale rodiče ze mě chtějí mít doopravdy holčičku jako ze slabikáře. Díky dárku, který rozbaluju u svého narozeninového dortu, se jim to málem podaří.

„Jééé,“ vydechnu, když roztrhnu mašli na balíku a rozcupuju hedvábný papír. Nikdy jsem si s panenkami nehrála, ale tu, co držím teď v rukou, jsem si zamilovala okamžitě. Je tak krásná! Velká jako novorozené miminko, s černými lakovanými botičkami! Nadzvednu jí sukýnku, má bílé punčošky s doopravdickými podvazky! Na dlouhou dobu se tenhle kaučukový zázrak stane mým nejlepším kamarádem. Tahám pannu s sebou do parku a nedám ji z ruky, ani když si s kluky hrajeme na četníky. Když se mi za dva roky narodí sestra Věra a poporoste, tak jí se značným sebezapřením panenku půjčím na hraní. Jsem už přece velká... jenže Věra mi ji posléze zničí. Já ji za to zmydlím a nikdy jí neodpustím – dokonce jí to občas připomenu i v dospělosti.

Teď je mi ale pořád ještě šest let, držím u dortu panenku Bibi jako svátost a zapřísahám se, že budu nadobro hodná. Způsobně lžičkou ujídám dort a dívám se na rodiče. Zajímalo by mě, kde pořád jsou, dny, kdy jsou se mnou pod jednou střechou, by se daly spočítat na prstech jedné ruky, ale ptát se jich nebudu.

Můj táta Vilém Nový se narodil 16. 5. 1904 v Jihlavě. V dětství jsem k němu vzhlížela s úctou. Byl to krásný urostlý člověk, tmavovlasý frajer, věčně se kolem něho motala spousta žen, až jsem na ně žárlila. Po něm mám černé přísné oči. Kdysi hrával jako ochotník v jihlavském divadle a měl mezi herci mnoho přátel, to mě fascinovalo a bavilo. Brával mě s sebou do divadla, do kavárny, recitoval mi Seiferta a Puškina... bůhvíproč tak záhy propadl ideálům komunismu, a nás jim obětoval. Nepocházel, jako většina komunistů té doby, z proletářské rodiny, naopak. Jeho otec, můj

dědeček Gustav Nový, byl pánský krejčí, taky velký fešák. Vysoký, štíhlý, s dobře upraveným prošedivělým knírem. Doma měl krejčovskou dílnu, která mu slušně prosperovala.

Babička Marie Nová byla vyhlášená krasavice, přestože kulhala, protože si kdysi v mládí poranila ostrým kamenem koleno. Děda ji zbožňoval a nosil na rukou. Byla tmavovlasá, vysoká a sošná postavou jsem jí prý já nejvíc podobná. Byla uvážlivá, velice si dávala záležet na tom, co říká. Nikdy nepracovala, starala se o domácnost, ale na rozdíl od babičky Kuličky byla chladná jako voda zrána. Nikdy jsem se u nich necítila tak dobře jako u rodičů své maminky. Babička Kulička na ni dokonce roztomile žárlila, často mi špitala do ucha, když jsem šla k Novým na návštěvu: „Kamuško, nepij tam to kafičko, co ti udělá babička Marie, není tak dobrý, jako umím já, ať ti pak není špatně...“

Ze studené rodiny Nových jsem si odnesla jen lásku k fotografiím. Stejně jako babičce Marii učarovaly i mně. Babička měla velké množství rodinných fotek uložených v rámečcích na komodě v ložnici, a kdykoli přišla návštěva, nenápadně otevřela do ložnice dveře, aby se jimi mohla pochlubit.

V domácnosti dědečka a babičky Nových mě fascinovala jedna věc – a musím říct, že ve mně budí úžas dodnes, protože jsem jí nikdy pořádně nepřišla na kloub. U Nových totiž bydlel a v ložnici s dědečkem a babičkou spal – pan Trnka. Dnes by se nad tím asi nikdo nepozastavil, ale v třicátých letech minulého století to byla skutečná rarita. Celá Jihlava si šuškala, že Ferdinand Trnka je otcem jednoho z dětí Nových, strýčka Oty, nakonec i babiččino oslovení „Trnečko“ v člověku vzbuzuje leccos, ale nahlas neřekl nikdo nic. I přes tento výrazný handicap žila rodina Nových ve vší vážnosti. Pan Trnka byl nenápadným členem domácnosti, aniž by se kdokoli dozvěděl, proč a jak se tam octl. Elegantní pán, hodný a tichý, vyučený krejčí, pracoval v pojišťovně a večer pomáhal dědovi šít. Vzpomínám, jak mlčky seděl se skloněnou hlavou u stolu s jehlou v ruce. Stejně jako děda byl velmi pozorný k babičce, která si mezi oběma muži žila jako královna. Přestože jsem ji vždycky vnímala jako studenou, oba ji obskakovali a snášeli jí

modré z nebe. Pana Trnku jsem vlastně měla z té rodiny nejradši, a nejen proto, že mi daroval k desátým narozeninám první náramkové hodinky s červeným koženým řemínkem, úplně stejné, jaké dal mojí hubaté sestřenci Jarmile. Po mnoha letech jsem zaútočila na tátu, aby mi záhadu s panem Trnkou vysvětlil. Zdráhavě ze sebe vysoukal, že pan Trnka byl zřejmě gay, ukrytý v rodině Nových, který jednou za osm neděl vyrážel do Prahy ukojit svoje sexuální potřeby. Čtvrtíco je na tom pravdy... Jak záhadně tahle trojice žila, tak i zemřela. Během jednoho měsíce opustili tento svět postupně všichni – první babička, týden po ní děda a zanedlouho nato pan Trnka.

Z raného dětství se mi v hlavě nezachovalo moc vzpomínek, ale jedna stojí za to. Zrcadlo! V obývacím pokoji, zavěšené nad jídelním stolem, ve starodávném zlaceném rámu, podivně nakloněné, nespouštějící ze mě oči. Kdykoli sedím za stolem, pozoruji se v něm. Moje dětská fantazie si představuje, co je asi zač, ta druhá Kamila, která se na mě šklebí ze zrcadla. Určitě je protivná, protože mě nikdy nenechá na pokoji. Cení na mě zuby, vyplazuje jazyk, šilhá, strká si prsty do nosu anebo si klepe prstem na čelo. Jednoho dne jsem vymyslela hru. Mám dvojče – to v zrcadle. Já jsem ta hodná holčička, ale ona je ta potvora! Hra mě bavila, i když nevím, co měla znamenat, a vydržela mi velmi dlouho, než náhle skončila.

Vzpomínám na večer, kdy mi naši sdělili, že od září s nimi budu bydlet v Praze, kde nastoupím do školy do první třídy. Neřekla jsem ani popel, nikdy jsem si netroufla rodičům odporovat jako babičce Kuličce, ale rozčilením ve mně poskakovalo srdíčko. Těším se, že budu s opravdovskou maminkou a tátou, ale nedovedu si představit, že u toho nebude Kulička. Rodiče se loučí, odjíždějí. Kam? Těžko říct. Nezajímá mě to. Jsem ráda, že ze sebe stáhnou nepohodlné šatičky, které se nesmějí umazat. Kdyby mě v nich viděli kluci z parku, potrhali by se smíchy. Nastavuju buclaté tvářičky ke zdvořilému polibku. Ahoj, maminko, ahoj, tatínku.

Nemůžu usnout, kňourám a nakonec potichu, aby mě neslyšel žalobníček Jenda, volám babičku: „Mami... mami!“